

Handlingsprogram og Kriminalpolitiskprogram

Vedtatt på landsmøtet 2006

Handlingsprogram og Kriminalpolitisk- program

for

Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund

Sist revidert av landsmøtet 2006

Handlingsprogram

1	Innledning	5	4	Bekjempelse av kriminalitet.....	19
1.1	Verdigrunnlag	5	5	Kriminalitetsforebyggende arbeid.....	20
1.2	Hovedmålsettinger for NFF i perioden 2007–2010	5	6	Kriminalomsorgen som kriminal- politiske virkemiddel	21
2	NFF som organisasjon.....	5	7	Ettervern som kriminalpolitisk tiltak.....	23
2.1	NFFs virkeområde og organisasjon- messig tilhørighet	5	8	Bygg og vedlikehold.....	24
2.2	NFF i samfunnet.....	6	9	Sikkerhet	25
2.3	Faglig og politisk samarbeid	6	10	Sluttord	26
2.4	NFF og media	7			
3	Medlemmer og tillitsvalgte i NFF.....	7			
3.1	Kompetanseutvikling i NFF.....	7			
3.2	Arbeid mot diskriminering.....	7			
3.3	Verving og aktivisering	7			
3.4	Informasjonsarbeid og kommunikasjon i NFF	8			
4	Personal- og velferdspolitik	8			
4.1	Arbeidsmiljø.....	8			
4.2	Inkluderende arbeidsliv.....	9			
4.3	Livsfasepolitikk	10			
4.4	Pensjonspolitik	10			
4.5	Likeverd, likestilling og ikkediskriminering	10			
4.6	Organisasjonens medbestemmelse.....	11			
4.7	Lønnspolitikk	11			
4.8	Turnus	12			
4.9	Ansettelsespolitikk	12			
4.10	Velferdspolitik	12			
4.11	Forvaltning av personalressurser	13			
4.12	Utdanning og kompetanse.....	14			
5	Informasjons- og kommunikasjons- teknologi (IKT).....	15			

Kriminalpolitisk program

1	Innledning	18
2	Strafferettskjeden	18
3	Kriminalitetens årsaker	19

Handlingsprogram

1

Innledning

1.1 Verdigrunnlag

1.2 Hovedmålsettinger for NFF i perioden 2007–2010

1.1 Verdigrunnlag

Likeverd og respekt for alle mennesker er grunnleggende og ufravikelige verdier forbundet legger til grunn for sin virksomhet. Nulltoleranse for all form for diskriminering, trakassering og mobbing er et grunnleggende element ved NFF.

1.2 Hovedmålsettinger for NFF i perioden 2007–2010

1. De som er tilsatt i kriminalomsorgen skal oppfatte NFF som et forbund for alle grupper og enkeltindivider.
2. Vern om, og ivaretagelse av, medlemmenes arbeidsmiljømessige, sosiale og økonomiske interesser og rettigheter er en prioritert oppgave for forbundet.
3. Innholdet i avtalen om et inkluderende arbeidsliv skal følges opp i alle enheter i kriminalomsorgen.
4. Medlemmene skal få sin rettmessige del av lønnsnettene, og deres kjøpekraft skal forbedres samtidig som forbundet skal bidra til å sikre en helhetlig og rettferdig lønns- og fordelingspolitikk.
5. Arbeidet med å gjennomføre etableringen av en høyskole for fengselsbetjentene må slutføres tidlig i landsmøteperioden. Medlemmene skal gis rett til nødvendig etter- og videreutdanning. Medlemmer som arbeider med domfelte og innsatte skal gis faglig og metodisk veiledning i arbeidstiden.
6. Det skal gjennomføres en bemanningsanalyse slik forbundet har bedt om. Denne skal danne grunnlag for en bemanningsnorm for arbeid

med domfelte og innsatte. En gjennomføring slik forbundet ønsker det, av de resultater bemanningsanalysen vil vise, vil sikre at den dynamiske sikkerheten er tilfredsstillende.

7. Risikoanalyser må danne grunnlag for en optimal statisk, organisatorisk og dynamisk sikkerhet. Alle tiltak må være i samsvar med lov og forskrifter slik at de ansattes sikkerhet blir ivaretatt fullt ut.

8. Bygging, modernisering og vedlikehold må bygge på prognoser om behov for plasser og på vedlikeholdsstatus. Arbeidet må prioriteres og nødvendige midler må tilføres.

9. NFF skal være aktiv i samfunnsdebatten i alle spørsmål som har betydning for forbundets medlemmer.

10. NFF krever at det skal være nulltoleranse i forhold til vold og trusler mot ansatte i kriminalomsorgen.

2

NFF som organisasjon

2.1 NFFs virkeområde og organisasjonmessig tilhørighet

2.2 NFF i samfunnet

2.3 Faglig og politisk samarbeid

2.4 NFF og media

2.1 NFFs virkeområde og organisasjonmessig tilhørighet

NFF er et fagforbund i LO som har kriminalomsorgen som virkeområde. Som det går frem av LOs vedtekter, arbeider LO ut fra at man gjennom solidarisk samvirke mellom forbundene og medlemmene fremmer og samordner lønns-takernes faglige, økonomiske, helsemessige, sosiale, forsikringsmessige og kulturelle interesser. LO arbeider også for å sikre frihet, solidaritet og likeverd uten hensyn til kjønn, seksuell legning,

rase, religion eller kulturelle holdninger. NFF er medlem av Nordiske Fængselsfunksjonærers Union (NFU). NFUs formål er å bistå medlemsorganisasjonene med råd og opplysninger i faglige, sosiale og økonomiske spørsmål, samordne og bedre utdannings-tilbudene for medlemmene, avholde kurs hvert tredje år og ved konflikter støtte berørte medlemsorganisasjoner moralsk og økonomisk.

2.2 NFF i samfunnet

NFF ønsker et samfunn med like muligheter for alle.

Nasjonalt:

Den norske velferdsstaten har god standard. Arbeid til alle er avgjørende for å sikre rettferdig fordeling og likeverdige levekår. Men også velferdspolitikken er gjenstand for forandring og utvikling. Derfor er det viktig at fagbevegelsen har vilje til å påvirke utviklingslinjer og innholdet i reformer i samsvar med arbeiderbevegelsens idégrunnlag om fellesskap og rettferdighet. NFF vil at velferdstjenester skal være et offentlig ansvar, og driftes og finansieres av kommune og stat. NFF sier nei til konkurranseutsetting og privatisering, også innen strafferechtspleien. NFF ønsker ikke at det offentlige og de folkevalgtes ansvar svekkes.

Selv om vi lever i et av verdens rikeste land, og i en velferdsstat, vet vi at mange sliter og faller utenfor – både sosialt, økonomisk, fysisk og mentalt. NFF vil bidra til å utgjøre en forskjell for dem som ikke fanges opp av dagens velferdssamfunn, gjennom medlemskap i forskjellige frivillige organisasjoner.

NFF har valgt å støtte følgende organisasjoner: MOT, Norsk Folkehjelp, Amnesty International og Rådet for psykisk helse.

NFF ønsker gjennom medlemskap i Norges Naturvernforbund å bidra til å ta vare på den økologiske balansen på jorden og skape en miljøvennlig verden å leve i. NFF mener det er viktig å ta vare på og fordele ressursene så rettferdig som mulig.

Internasjonalt:

Fagbevegelsens internasjonale engasjement og solidaritetsarbeid er en naturlig forlengelse av kampen for økonomisk og sosial trygghet på nasjonalt plan. De sosiale og økonomiske problemene i den globale økonomien kan løses ved at en sterk og samlet fagbevegelse er med på å forme utviklingen. NFF er med i dette viktige arbeidet gjennom medlemskapet i LO, Norsk Folkehjelp og Amnesty International.

NFF vil jobbe for at solidaritetsarbeidet i kriminalomsorgen blir bedre kjent. NFF vil oppmuntre lokalforeninger og regionavdelinger til å engasjere seg i internasjonale samarbeidsprosjekter som kriminalomsorgen deltar i, og støtte Norsk Folkehjelps solidaritetsarbeid og humanitære innsats.

2.3 Faglig og politisk samarbeid

Det norske folkestyret er basert på samarbeid mellom politiske partier og blokker. NFF ønsker å påvirke politikere for å få gjennomslag for forbundets faglige politikk. Den politiske sammensetningen av Stortinget er avgjørende for hvilken regjering landet får og i hvilken retning politikken blir ført. Forbundet er ikke medlem av noe politisk parti, men forbundets politikk bygger på fellesskapsløsninger, en sterk offentlig sektor og videre utbygging av velferdssamfunnet.

NFF ser det som helt nødvendig å samarbeide med det eller de partier som vil forbundets politikk. Forbundets sentrale, regionale

og lokale tillitsvalgte må utfordre de politiske partiene til å stå frem med sitt syn på kriminalpolitikk, slik at det blir klart hvilke partier som støtter forbundets syn i de forskjellige saker, og hvilke partier som ikke gjør det.

2.4 NFF og media

NFF skal være aktiv i samfunnsdebatten i alle spørsmål som har betydning for forbundets medlemmer. NFF skal være synlig i media og være en naturlig kontakt for mediebedriftene i Norge. NFFs vedtatte mediestrategi skal følges opp av lokale, regionale og sentrale tillitsvalgte.

3

Medlemmer og tillitsvalgte i NFF

3.1 Kompetanseutvikling i NFF

3.2 Arbeid mot diskriminering

3.3 Verving og aktivisering

3.4 Informasjonsarbeid og kommunikasjon i NFF

3.1 Kompetanseutvikling i NFF

NFF skal være en dynamisk og lærende organisasjon. I NFF skal læring og kunnskapsutvikling stå i fokus både for medlemmer, tillitsvalgte og organisasjonen som helhet.

Alle tillitsvalgte i NFF skal få den opplæringen de trenger for å utføre vervet sitt. Alle nye tillitsvalgte skal gjennomføre forbundsskolen og tilbys grunnopplæringen i LO Stat, raskest mulig etter at de har påtatt seg verv. Etter gjennomført grunnopplæring kan tillitsvalgte i NFF søke toppskolering gjennom LO Stat som samarbeider med Arbeidernes Opplysningsforbund (AOF). De regiontillitsvalgte og forbundet sentralt har i samarbeid ansvar for å informere om, organisere og gjennomføre kurs og opplæring av medlemmer og tillitsvalgte.

Det må legges vekt på å motivere medlem-

mer fra alle grupper ansatte og alle enheter i kriminalomsorgen til å delta på de kompetansehevende tiltakene som tilbys.

Kompetanseheving innenfor media og kommunikasjon skal være et satsningsområde på alle plan i organisasjonen. Det bør gjennomføres årlige kurs i mediekontakt for tillitsvalgte.

3.2 Arbeid mot diskriminering

NFF vil fremme et menneskesyn hvor likeverd mellom mennesker og respekt for hverandre er en grunnleggende og ufravikelig verdi. NFF skal ha nulltoleranse i forhold til all form for diskriminering, trakassering og mobbing. I NFF skal det være mangfold og muligheter for alle.

Forskning LO har lagt frem, viser at homofile og lesbiske i arbeidslivet er en utsatt gruppe. Dette ønsker NFF å ta på alvor. Vi vil arbeide for å fremme likeverd for alle, i samfunnet og i arbeidslivet. NFF skal også jobbe aktivt for at diskriminering ikke forekommer i kriminalomsorgen.

NFFs mål er å skape en fremtidsrettet organisasjon som har full likestilling og gode systemer for å hindre og forebygge all form for diskriminering.

Forbundet skal motivere medlemmer til deltakelse i informasjonsarbeid, slik at mangfoldet i medlemsmassen og samfunnet for øvrig gjenspeiles i forbundets organer.

NFF skal revidere sin sentrale handlingsplan for likestilling og integrere denne i en ny og bredere handlingsplan mot diskriminering.

NFF skal jobbe for at det utarbeides lokale handlingsplaner mot diskriminering og for likebehandling i kriminalomsorgen.

3.3 Verving og aktivisering

Forbundets sentrale, regionale og lokale ledd har ansvar for å følge opp den vedtatte

handlingsplanen for verving. Forbundet sentralt har en viktig oppgave i å utvikle og koordinere tiltak for medlemsverving og aktivisering og legge til rette for at medlemmene og de tillitsvalgte aktiviserer seg.

NFF sentralt skal, i samarbeid med regionale og lokale ledd, hvert år utarbeide planer med angivelse av hvilke mål forbundet setter seg for verveaktiviteten.

Det er på den enkelte arbeidsplass vervingen av nye medlemmer foregår. De lokale tillitsvalgte må motiveres for målrettet innsats på dette området. Alle medlemmer i NFF har ansvar for å være med og verve aspiranter, uorganiserte, nytilsatte og medlemmer fra konkurrerende organisasjoner utenfor LO. Hver lokalforening bør utpeke tillitsvalgte med spesielt ansvar for å koordinere verveaktivitet.

NFF skal utvikle en strategi for rekruttering til våre styrer som sikrer at ungdommens engasjement og nyskapende tenkning blir ivarettatt.

3.4 Informasjonsarbeid og kommunikasjon i NFF

NFF skal ha fokus på effektiv målrettet kommunikasjon og informasjon mellom organisasjonens ulike ledd. Forbundets informasjonsvirksomhet skal holdes på et høyt kvalitativt nivå. Informasjonen skal ha en form som gjør den tilgjengelig for alle medlemmer. Forbundet sentralt, regionalt og lokalt har ansvar for å holde medlemmene informert om forbundets virksomhet. Regionavdelingene og lokalforeningene skal ha retningslinjer og prosedyrer for informasjonsutveksling, slik at informasjonen blir effektiv og målrettet. Alle forbundets avdelinger og foreninger skal ha tilgang til Internett.

Organisasjonen må til enhver tid ha nødvendige møteplasser for de tillitsvalgte. NFF bør

arrangere regionale og tverr-regionale kurs og konferanser for tillitsvalgte.

Forbundet skal ha som mål at femti prosent av medlemmene har tilmeldt seg det elektroniske nyhetsbrevet, som kun sendes til medlemmer i NFF, innen neste landsmøte.

Forbundets fagblad, elektroniske nyhetsbrev, SMS-tjeneste og sentrale og regionale nettsider skal videreutvikles og tilføres nødvendige ressurser slik at disse kan brukes som viktige verktøy i informasjonsarbeidet. NFF skal kontinuerlig vurdere å benytte seg av tilgjengelige informasjonsteknologiske virkemidler.

4

Personal- og velferdspolitik

4.1 Arbeidsmiljø

4.2 Inkluderende arbeidsliv

4.3 Livsfasepolitikk

4.4 Pensjonspolitik

4.5 Likeverd, likestilling og ikkediskriminering

4.6 Organisasjonens medbestemmelse

4.7 Lønnspolitikk

4.8 Turnus

4.9 Ansettelsespolitikk

4.10 Velferdspolitik

4.11 Forvaltning av personalressurser

4.12 Utdanning og kompetanse

4.1 Arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet består av fysiske og psykososiale faktorer, samtidig som arbeidets organisering spiller en betydelig rolle for det opplevde arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøloven legger til rette for et arbeidsmiljø som ikke virker helseskadelig og som skal sikre den enkelte full trygghet i arbeidet hele livet.

Arbeidsgiver har et særlig ansvar for å legge forholdene til rette, men forbundet understreker

også ansvaret den enkelte arbeidstaker har for å bidra til å skape det gode arbeidsmiljøet. NFF legger til grunn at det må legges betydelig vekt på arbeid med de forhold som kommer inn under definisjonen helse-, miljø- og sikkerhet (HMS) i arbeidsmiljølovens betydning.

Forbundet legger til grunn at Det sentrale arbeidsmiljøutvalget i kriminalomsorgen (SAK), så vel som de regionale og de lokale arbeidsmiljøutvalgene, må samordne sin behandling av forhold som gjelder HMS-relaterte saker. Forbundet vil anmode Det sentrale arbeidsmiljøutvalget i kriminalomsorgen om å sette seg konkrete mål når det gjelder å få ned sykefraværet. SAK må gjennom ulike tiltak, bl.a. de som fremgår av avtalen om et inkluderende arbeidsliv, følge opp arbeidet slik at færre blir syke og flere kan stå i arbeid til pensjonsalder. Seniorpolitiske tiltak må i denne sammenheng prioriteres.

Trusler og vold mot ansatte må tas på alvor og få konsekvenser, i form av rettsforfølgelse og nekting av prøveløslatelse. Arbeidsgiver må pålegges å anmelde vold og trusler mot ansatte. Det må også være gode rutiner for støtte og oppfølging av ansatte som blir utsatt for vold og trusler.

Arbeidsmiljøet er sammensatt av mange faktorer, og forbundet peker på noen forhold som det må arbeides videre med i landsmøteperioden:

- Oppfølging av ansatte som må møte i retten som følge av hendelser på arbeidsplassen
- AKAN-arbeidet må trappes opp og spilleavhengighet må omfattes av avtalen
- Trening i og utenfor arbeidstiden er viktig for å holde seg frisk. Arbeidsgiver må ansvarliggjøres i forhold til sin rolle, samtidig som arbeidstakerne må innse behovet for slik aktivitet.

- Etablering og implementering av kollega støtteordningen på de enkelte enheter.
- Bedriftshelsetjenesten må bli en sentral med-spiller i utvikling av det gode arbeidsmiljøet.
- Det må opprettes regionale hovedverneombud
- NFF vil arbeide for at det blir egne frikjøpsordninger for vernetjenesten både lokalt og regionalt.

Disse forholdene må utvikles videre i samarbeid med ledelsen i regionene og gjennom KSF når det gjelder landsomfattende avtaler og tiltak.

4.2 Inkluderende arbeidsliv

NFF vil fortsette å intensivere arbeidet for et inkluderende arbeidsliv. Målet må være et godt arbeidsmiljø for alle, økt andel arbeidstakere som kan stå i arbeid til pensjonsalder og redusert sykefravær. NFF vil gjennom LO arbeide for at IA-avtalen fungerer optimalt i forhold til medlemmenes helsebehov. Vi ønsker at medlemmene skal få rask behandling og komme raskt tilbake i arbeid.

Arbeidet med et inkluderende arbeidsliv for alle, som hindrer utstøtning av arbeidstakere, er et viktig satsingsområde. Det bør legges vekt på den enkeltes forutsetninger og livssituasjon.

NFF mener at intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv, med fokus på samarbeid og dialog mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, må videreføres som en del av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i virksomheten.

NFF mener at IA-avtalen skal brukes aktivt i forebyggende arbeid. NFF vil ha fokus på ivaretaging og tilbakeføring av yrkeshemmede arbeidstakere i arbeidslivet.

NFF vil arbeide for at arbeidsgiver planlegger og iverksetter overordnede tiltak og prosjekter som ivaretar IA-avtalens intensjoner.

4.3 Livsfasepolitikk

NFF vil arbeide for en livsfaseorientert personalpolitikk som legger vekt på å inkludere alle arbeidstakere, og som tar hensyn til individuelle tilpasningsbehov gjennom alle faser av de ansattes yrkesaktive liv. Det må legges vekt på en seniorpolitikk som tar hensyn til arbeidstakernes behov for en tilpasset arbeidssituasjon, slik at flere kan stå i arbeid til pensjonsalder. NFF vil reise krav om retningslinjer for en seniorpolitikk i alle enheter i norsk kriminalomsorg. En effektiv livsfase- og seniorpolitikk fordrer samarbeid mellom arbeidsgiver, fagorganisasjonen og vernetjenesten og mellom organisasjonene og myndighetene.

Arbeidet med seniorpolitikk og livsfaseorientert arbeidsliv krever utviklingstiltak som skal bidra effektivt til en god personalpolitikk og et inkluderende arbeidsmiljø. Seniorpolitikken skal bygges på erfaringer som tilsier at personalpolitikken og utviklingstiltakene må ha et livsfaseperspektiv, der tiltak settes inn tidlig i yrkeskarrieren.

NFF vil arbeide for at ansatte i kriminalomsorgen som er over 55 år får tilbud om sekstimers arbeidsdag og trettitimers uke uten å gå ned i lønn.

Forbundet ser det som viktig at det gis mulighet for fleksible tjenesteordninger. Gjennom ulike faser i yrkeskarrieren oppstår det behov som kan medføre at tjenesten må tilrettelegges spesielt.

NFF mener at tilsatte skal gis muligheter for livslang læring og utvikling av eget potensial. NFF vil arbeide for en kartlegging av ansattes realkompetanse for målrettet bruk i forhold til seniorpolitiske tiltak. Dette bør legges til grunn for utforming av seniorpolitiske virkemidler. I denne sammenheng ønsker NFF at arbeidsgiver

skal føre aldersstatistikk over dem som deltar i opplæringstiltak.

NFF mener at alle skal ha mulighet til å opprettholde god helse gjennom sitt virke i kriminalomsorgen. Dette kan kun oppnås ved å ha et aktivt og målrettet arbeid i forhold til faktorer som påvirker og fremmer arbeidsmiljøet.

NFF vil arbeide for en ekstra ferieuke fra fylte 55 år.

NFF vil arbeide for at sakene som er behandlet under dette punktet legges til grunn for krav om inngåelse av en særavtale for ansatte i kriminalomsorgen.

4.4 Pensjonpolitikk

NFF vil arbeide for at det legges til rette for at alle skal kunne stå i arbeid til pensjonsalder. Arbeidstakerne i kriminalomsorgen må sikres en trygg alderdom.

NFF vil verne om bruttotjenestepensjonsordningen. Rettigheter og ytelser i ordningen må opprettholdes på dagens nivå, eller forbedres.

Forbundet mener dagens aldersgrenser for personell med fange- og klientkontakt er for høy. Det bør innføres særaldersgrense på 60 år, med inntil tre virkeår, slik at den tilsatte kan fratre ved fylte 57 år.

4.5 Likeverd, likestilling og ikkediskriminering

NFF vil fremme et menneskesyn hvor likeverd mellom mennesker og respekt for hverandre er en grunnleggende og ufravikelig verdi. NFF skal ha nulltoleranse i forhold til all form for diskriminering, trakassering og mobbing. NFF vil arbeide for et arbeidsliv som hindrer utstøtning.

Likestilling:

For NFF handler likestilling om grunnleggende

verdier som respekt, likeverd og forståelse for den enkeltes identitet. Dette innebærer at NFF vil kjempe for like rettigheter og muligheter for alle.

NFF mener det er viktig at alle yrker og stillinger i kriminalomsorgen er åpne for alle i et likestillingsperspektiv. NFF vil arbeide for at det utarbeides rekrutteringsstrategier for alle stillinger i kriminalomsorgen, med sikte på å fremme likestilling og for å unngå diskriminering.

Forbundet mener at Justisdepartementet og tilsettingsrådene i kriminalomsorgen har et ansvar når det gjelder å utjevne forskjellen mellom de oppnådde resultatene og målsettingene om likestilling av det til enhver tid underrepresenterte kjønn og minoriteter.

NFF vil gjennom moderat kjønnskvoteing arbeide for tilnærmet lik representasjon av kjønn på alle nivåer og i alle deler av kriminalomsorgen.

NFF vil iverksette holdningskappende tiltak for å øke forståelsen for likestilling.

Ikke-diskriminering:

NFF vil jobbe for nulltoleranse i forhold til all form for diskriminering og utstøtning fra arbeidslivet. Ingen ansatte i kriminalomsorgen skal utsettes for diskriminering ved tilsetninger eller i arbeidshverdagen.

NFF vil arbeide for at alle skal kunne leve i full åpenhet uten frykt for diskriminering eller trakassering.

NFF vil arbeide for å fremme en ny og helhetlig handlingsplan for likestilling og ikke-diskriminering.

4.6 Organisasjonens medbestemmelse

Det formelle grunnlaget for medbestemmelsen ligger i lov- og avtaleverket. Hovedavtalen og kriminalomsorgens tilpasningsavtale til

Hovedavtalen står sentralt for forbundets virksomhet på alle nivåer. Avtalens bestemmelser om samarbeid skal følges opp av partene sentralt, regionalt og lokalt. Brudd på avtalens bestemmelser og forsøk på å svekke dens innhold vil ikke bli akseptert.

De ansatte, gjennom de tillitsvalgte, må tas med som en likeverdig part i utviklingen av den enkelte arbeidsplass.

NFF vil arbeide for å øke forståelsen for de tillitsvalgtes funksjon som en viktig og verdifull del av virksomheten. Det skal legges til rette for gode og forsvarlige arbeidsforhold for disse.

NFF vil påtale og melde inn brudd på lov- og avtaleverket på alle nivåer i kriminalomsorgen.

NFF vil jobbe for at tillitsvalgte som deltar på møter gis tjenestefri nattvakt før og etter møtene.

4.7 Lønnspolitikk

NFF ønsker en solidarisk inntektsfordeling i samfunnet. Mest mulig av lønnsmidlene skal fordeles ved de sentrale lønnsoppgjørene. NFF vil bidra til en rettferdig lønnspolitikk i samarbeid med arbeidsgiver. Viktige elementer i denne lønnspolitikken er lik lønn for likeverdig arbeid. Denne lønnspolitikken må foreligge som en forutsetning for utforming og praktisering av de lokale lønnsforhandlingene. Forbundet går imot et lønnsystem basert på arbeidsgivers subjektive vurdering av arbeidstakers innsats og prestasjoner.

Forbundet ønsker at regionavdelingene i NFF skal samarbeide og trekke veksler på hverandres erfaringer i arbeidet med regional lønnspolitikk, slik at det ikke oppstår utilsiktede regionale lønnsforskjeller. Det må arbeides videre med å videreutvikle og kvalitetssikre den regionale lønnspolitikken.

NFF mener lønnsnivået er for lavt for mange stillinger i kriminalomsorgen. Det står ikke i forhold til den generelle lønnsutviklingen og de grupper det er naturlig å sammenlikne seg med. Videre mener NFF at lønnen ikke står i forhold til det viktige arbeidet som blir utført.

NFF mener at heving av lønnsnivået kan være med på å sikre rekrutteringen til kriminalomsorgen og samtidig styrke mulighetene for å beholde kvalifisert arbeidskraft.

Det må være en rimelig lønnsforskjell mellom den som leder, og den som blir ledet. Den som fungerer i en høyere stilling må få fungeringstillegg fra første dag.

NFF vil arbeide for å heve nivået på tillegg for ubekvem arbeidstid slik at det står i forhold til ulempene ved slik arbeidstid. Nattillegget skal utbetales også ved overtid på nattjeneste. Det bør gis bedre tidkompensasjon for nattjeneste.

All opptjent lønn må bli å regne som pensjonsgivende inntekt.

4.8 Turnus

Det er kjent fra forskning og erfaring at turnusarbeid og i særlig grad nattarbeid kan medføre helseskader. Mange av turnusene i kriminalomsorgen er lagt opp på en måte som gjør at risikoen for helseskade er stor. Eksempler på dette er at turnusene har lange aktive nattvakter og ofte mange netter samlet i periode.

NFF mener det bør jobbes for å tilføre ledere, tillitsvalgte og vernetjeneste kompetanse om arbeidstidsordningers virkning på helsen, både på kort og lang sikt. Alle turnuser må drøftes og vurderes ut fra et arbeidsmiljømessig perspektiv i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser.

NFF vil vurdere nye og alternative måter å tilrettelegge turnus på, som tar utgangspunkt i

de tilsattes behov og gir økt frihet, medvirkning og ansvar. NFF vil at arbeidstakere i ulike livsfasen kan få tilpassede turnuser.

4.9 Ansettelsespolitikk

NFF vil motarbeide et arbeidsmarked basert på uønsket deltid, midlertidige ansettelser og usikre tilsetningsvilkår. NFF vil arbeide for at organisasjonens rett til medbestemmelse ikke svekkes i ansettelsespolitikken.

Forbundet vil påse at alle ansettelser skjer i henhold til lov- og avtaleverket. Forbundet vil påse at ledige stillinger lyskes ut. Det må opprettes nye, faste stillinger, eventuelt avløserhjemler, der bruken av ekstrabetjenter tilsier at behovet er til stede. Det må utvikles en tydelig og bevisst ansettelsespolitikk i kriminalomsorgen. Forbundet ser det som viktig at tilsetningskriterier blir oppfattet som forutsigbare og rettferdige. Forbundet påpeker at etatens pliktårsbetjenter har krav på fast stilling i kriminalomsorgen etter endt pliktår, og dermed fast månedslønn. Dette forutsetter at pliktårsbetjenten har søkt ledig stilling i løpet av pliktåret. Forbundet krever at arbeidsgiver må lage egne strategier for rekruttering, slik at de sørger for at ingen blir diskriminert og at likestillingsperspektivet blir ivaretatt.

NFF vil arbeide for at det gjennomføres en systematisk og kontinuerlig personalplanlegging i kriminalomsorgen.

Forbundet vil arbeide for at tjenestemenn som blir utsatt for beskyldninger fra innsatte får sin sak behandlet hurtigst mulig.

4.10 Velferdspolitik

Sykelønnsordningen er et viktig velferdsgode. NFF vil kjempe imot eventuelle angrep på ordningen.

NFF vil fortsatt arbeide for at fødsels- og omsorgspermisjon blir utvidet til ett år med full lønn og at permisjonsrettighetene ved adopsjon og barns sykdom blir utvidet. NFF ønsker å utrede hva medlemmene mener er den mest hensiktsmessige fordelingen av permisjonskvoten mellom foreldre, med tanke på å fremme likestilling i arbeidslivet.

NFF vil arbeide for en avtale som sikrer en praktisering av ferieloven slik at tjenestemenn i turnus sikres fri søndag i siste ferieuke. Ved avvikling av feriedag i forbindelse med nattevakt skal kun én feriedag beregnes medgått.

NFF mener deltagelse på repetisjonsøvelser i det militære må sidestilles med arbeid i forhold til arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser.

NFF vil støtte arbeidet for at homofile og lesbiske med barn skal ha de samme rettigheter som heterofile foreldre i arbeidslivet. Dette innebærer at NFF vil støtte arbeidet for et mer kjønnsnøytralt lovverk.

4.11 Forvaltning av personalressurser

De ansatte er den viktigste ressursen i kriminalomsorgen. NFF mener at likeverd og valgmuligheter for alle er viktig når det gjelder forvaltning av menneskelige ressurser. NFF mener derfor det er viktig å utvikle en aktiv og helhetlig strategi for ressursforvaltningen i kriminalomsorgen. Arbeid med personalplaner og personalplanlegging må gis høy prioritet. Det er viktig å ha oversikt over personalbehovet i kriminalomsorgen både på kort og lang sikt. Sammen med utfordringene i forhold til utvikling og vedlikehold av kompetanse, rekruttering og en stabil arbeidsstyrke, ønsker NFF en økt bevisstgjøring av betydningen av personal sammensetning i kriminalomsorgen. NFF ønsker i denne sammenheng at kriminalomsorgen set-

ter seg mål for hva som skal kjennetegne virksomhetens personalsammensetning, kompetanse og arbeidsmiljø i et langsiktig perspektiv.

NFF vil sette press på kriminalomsorgens ledelse i arbeidet med å få på plass en bemanningsanalyse og -norm for kriminalomsorgen. Denne må ivareta både faglig innhold og sikkerhet. Dette arbeidet må prioriteres og slutføres. Det må avsettes ressurser i budsjettet til det løpende arbeidet på dette området, og det bør nedsettes en partssammensatt arbeidsgruppe.

Gjennom forslagene og kravene forbundet fremmer i forbindelse med statsbudsjettet og gjennom dialog med politiske myndigheter, vil forbundet arbeide for en bemannings- og ressurstilgang som står i forhold til kravene politikerne stiller til kriminalomsorgen.

Forbundet krever at fravær i stillinger i friomsorgen og fengslene, dekkes opp. Når dette ikke gjøres, må det innrapporteres. NFF ønsker at det tas ut rapporter om manglende oppdekking. Manglende oppdekking får store konsekvenser for de ansattes sikkerhet, arbeidsmiljø og for den faglige integriteten i kriminalomsorgen. Avvik må ses opp mot en fremtidig bemanningsnorm for kriminalomsorgen.

NFF mener at utstrakt bruk av ufaglært arbeidskraft er uheldig, og ønsker en større bruk av faste fagutdannede avløsere ved oppdekking av fravær. De ufaglærte som tas inn skal fylle kravene til å komme inn på Fengselskolen og prøves av aspirantnemnda innen tre måneder.

NFF krever at alle som skal ha et arbeidsforhold i kriminalomsorgen skal ha en arbeidsavtale som er i henhold til lov om statens tjenestemenn.

NFF vil arbeide for et regelverk som hindrer at alenevaktordninger blant ansatte med

direkte klient- eller innsattkontakt forekommer. NFF ønsker å arbeide for at kriminalomsorgen utvikler klare holdninger og strategier til hva som skal skje i organisasjonen ved omstilling og eventuell nedbemanning.

Videre vil NFF arbeide for å styrke de ansattes medbestemmelse ved oppsett og endring av bemanningsplaner.

4.12 Utdanning og kompetanse

NFF ønsker at kriminalomsorgen skal være en lærende og utviklingsorientert organisasjon med et mål om læring gjennom hele yrkeslivet. Sammen med et ivaretagende og inkluderende personalperspektiv vil NFF at kompetanse skal stå i fokus. NFF skal være en pådriver i utviklingen av kriminalomsorgen, slik at de ansatte skal være i stand til å løse pålagte oppgaver til samfunnets beste på en kvalitativ og målrettet måte.

Kriminalomsorgen har vært gjennom endrings- og omstillingsprosesser og står overfor stadig nye utfordringer. For å kunne møte dagens og morgendagens krav til kriminalomsorgen, er det nødvendig å fokusere på om vi har den nødvendige kompetanse til å utføre de til enhver tid pålagte oppgaver. Med kompetanse mener forbundet her teoretisk, praktisk og personlig kunnskap hos hver enkelt ansatt og i kriminalomsorgen som helhet. NFF mener at utvikling og videreutvikling av kompetansen blant ansatte i norsk kriminalomsorg har vært for lite prioritert og systematisert.

Bare gjennom et høyt faglig nivå på utdanningen er det mulig for de tilsatte å møte disse utfordringene. En målrettet utdanning sammen med kontinuerlig og systematisk kompetanseheving innebærer større trygghet og bedre muligheter for målrettet og kvalitativ yrkesutøvelse. NFF krever relevant lønnet

etter- og videreutdanning, kursing og andre tiltak som skal sikre at alle tilsatte er på høyde med stillingenes krav. NFF mener en systematisk etter- og videreutdanning vil sikre at kriminalomsorgen og den enkelte ansatte vil være på et høyt faglig nivå. Samtidig bør det gjennom slike kompetansehevende tiltak gjøres mulig for ansatte å kvalifisere seg for flere stillinger i kriminalomsorgen.

NFF skal jobbe videre for at Fengselskolen blir omgjort til en treårig høgskole og at den blir underlagt KRUS. Høgskolen bør ivareta behovet for den økte kompetansen som fengselsbetjentene behøver når det gjelder arbeid i forvaringsavdelinger og ved overgangsboliger. NFF skal arbeide for at etatsutdanningen for verksbetjenter videreutvikles i omfang og innhold.

Forbundet vil arbeide for at det iverksettes en analyse av den eksisterende totalkompetansen i kriminalomsorgen. Ut fra analysen må det utvikles en strategisk og langsiktig plan for kompetansehevende tiltak.

NFF mener det bør fokuseres på lederopplæring og rekruttering. Dette området må videreutvikles og styrkes for å komme på nivå med lederutvikling utenfor etaten. Det må videre legges til rette for tilbud om lederopplæring for dem som ønsker å bli ledere i kriminalomsorgen. NFF vil arbeide for at arbeidsgiver utvikler en lederutviklingsstrategi for kriminalomsorgen og et enhetlig program for lederopplæring.

NFF krever rett til veiledning av personer med veiledningskompetanse for alle som jobber i kriminalomsorgen og har direktekontakt med innsatte og domfelte. Veiledningen bør ha klare pedagogiske hensikter og skal ha som mål å legge forholdene til rette for kompetanseutvikling for den ansatte.

NFF vil jobbe for at det i utlysningstekster for stillinger som innebærer direkte kontakt med innsatte og domfelte fremgår at den som blir ansatt i stillingen har rett til veiledning.

NFF vil arbeide for at det gis økte rammer til øremerkede kompetansemidler i kriminalomsorgen, slik at de ansatte kan få et reelt tilbud om etter- og videreutdanning, enten via KRUS eller regionen.

NFF vil påse at alle yrkesgrupper ved til-tredelse i kriminalomsorgen gis en grundig og systematisk opplæring på tjenestestedet.

NFF vil arbeide for at opplæringen som gis ekstrabetjenter og vikarer skal være tilfredsstillende.

NFF vil påse at arbeidsgiver sørger for at medlemmer i Det sentrale arbeidsmiljøutvalget for kriminalomsorgen (SAK), regionale arbeidsmiljøutvalg (RAMU), lokale arbeidsmiljøutvalg (LAMU), Arbeidslivets komité mot alkohol og narkomani (AKAN), tilsett-ingsrådene og vernetjenesten gis nødvendig opplæring og kompetanse for å kunne utføre sine verv.

NFF vil arbeide for at alle som tar kurs i regi av kriminalomsorgen får kompensert med fridager.

NFF vil arbeide for at muligheten til å gi permisjon ved relevant ekstern utdanning og kursdeltakelse benyttes. Det bør gis lønnet permisjon ved relevant etter- og videreutdanning.

NFF vil arbeide for at permisjonsret-tighetene ved nattvakt før kurs. m.v. utvides slik at det gis tjenestefri.

NFF vil arbeide for at kriminalomsorgen gis de nødvendige midler for å gi de ansatte og enhetene gode nok rammebetingelser for sitt arbeid.

5 Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)

NFF vil jobbe for at KITT blir gitt mer ressurser slik at de kan drive utvikling av fagsystemene og være i forkant med forebyggende tiltak for tekniske løsninger og stabilitet.

Nødvendige og godkjente IKT-systemer skal innføres i hele kriminalomsorgen etter nødvendig utprøving, og etter at tilpasset, kvalitativ opplæring er gitt. NFF påpeker viktigheten av at disse systemene ivaretar hensynet til person- vernet.

Forbundet vil arbeide for at arbeidsgiver sørger for at alle ansatte har nødvendig tilgang til IKT-utstyr, og til informasjon som blir lagt ut på Internett og Intranett av arbeidsgiver.

Inntil alle har tilgang til elektronisk infor- masjon, vil forbundet arbeide for at arbeidsgiver tar ansvar for at det ikke oppstår en infor- masjonskløft mellom de som har og de som ikke har tilgang til den eksisterende teknologien.

NFF vil arbeide for å øke beløpsgrensen for innkjøp av hjemmepc-utstyr. Dette for at tilsatte skal ha bedre mulighet til å holde seg oppdatert innenfor IKT-området.

Alle ansatte i kriminalomsorgen skal ha nødvendig opplæring og oppfølging for å kunne bruke IKT-verktøy effektivt og målrettet i det daglige arbeidet. Opplæringen må være systematisk, grundig og tilpasset hver enkelt brukers behov.

Det er viktig å legge til rette for variert arbeid når hovedarbeidet foregår ved data- maskin. Arbeidsforholdene må legges til rette slik at de tilfredsstillter kravene i arbeids- miljøloven og tilhørende forskrifter.

Kriminalpolitisk program

Kriminalpolitisk program

1

Innledning

NFF skal være en viktig premissleverandør og deltaker i samfunnets kriminalpolitiske debatt. NFF skal arbeide for å påvirke politikere slik at det vedtas en kriminalpolitikk som er i tråd med det forbundet står for. Kriminalpolitikken må ikke bygges på frykt og utrygghet, men det må ligge til grunn at kriminaliteten er kompleks.

Fordi kriminaliteten er sammensatt, finnes det ingen lettvinte løsninger som fører til et samfunn med mindre kriminalitet. Denne forståelsen av kriminaliteten, og kampen mot den, innebærer at innsatsen ikke bare må skje i Justisdepartementets etater, men at hele samfunnet blir trukket inn i arbeidet for å komme kriminaliteten til livs. Alle må delta i dette arbeidet, ikke bare enkeltpersoner og familier, men like mye organisasjoner, lag og foreninger må forenes i kampen for et samfunn med mer trygghet for alle. Det er antagelig like viktig å bekjempe kriminalitet gjennom holdningsendringer, som ved trussel om, og bruk av, straff. Kriminalitetsbekjempelsen er et offentlig an-svar, men den enkelte borger må selv ta ansvar for egne handlinger.

Et helhetlig syn på kriminalitetsbekjempelse fordrer økt fokus på forpliktende og gjensidig, tverrsektorielt og tverretatlig samarbeid. Forbundet ønsker i denne sammenheng at kriminalomsorgen på alle nivåer skal være en samarbeidspartner i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. NFF mener at en styrking av kriminalomsorgen er den viktigste oppgaven innenfor justissektoren for å nå målet om en helhetlig og balansert kriminalpolitikk. NFF vil arbeide for at de politiske myndigheter priori-

terer kriminalomsorgen i forbindelse med de fremtidige statsbudsjettene.

Kriminalpolitikken må bygge på kunnskap, kompetanse og forskning. NFF ønsker ikke en populistisk kriminalpolitikk som bygger på samfunnets frykt og utrygghet.

2

Strafferettskjeden

Strafferettskjeden består av politiet, påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen. Bekjempelse av kriminalitet er avhengig av at hele strafferettsapparatet fungerer i balanse. NFF mener at strafferettskjeden er i ubalanse.

Undersøkelser gjennomført av Riksrevisjonen avdekker betydelige mangler med hensyn til å overholde tidsfrister i hele strafferettskjeden. I kriminalomsorgen blir denne mangelen synlig gjennom soningskøen som har bygget seg opp gjennom dette tiåret.

Hurtigere saksbehandling i hele strafferettskjeden er nødvendig for å opprettholde respekten for lov og rett hos folk flest. Betydelig svikt på dette feltet svekker effekten av reaksjonene. De helt unge lovbrøytene må møtes med fasthet og alvor umiddelbart etter at de er pågrepet. NFF mener at en velfungerende strafferettskjede må tilføres ressurser i alle ledd for å gi den ønskede effekt. De politiske myndigheter må ta sin del av ansvaret ved å legge forholdene til rette, slik at situasjonen bedrer seg vesentlig i andre halvdel av dette tiåret.

Forbundet foreslår at det nedsettes et utvalg bestående av representanter for alle aktørene i strafferettskjeden som får i oppdrag å utrede behovene for justissektoren frem mot år 2010.

3

Kriminalitetens årsaker

Årsaker til kriminalitet og forståelsen av kriminelle handlinger er et komplekst område og påvirkes av en rekke forhold. NFF er av den oppfatning at årsakene er mangfoldige og kan forstås som et samspill med hverandre. Sentralt står psykologiske, biologiske, kulturelle, økonomiske og sosiale faktorer. Forbundets medlemmer ser at domfelte deler noen fellestrekk som kan gi en viss pekepinn om en årsakssammenheng. Mange domfelte ungdommer lider av ADHD, noe som sammen med andre faktorer kan virke negativt. Disse ungdommene trenger større oppfølging og behandling slik at negativ utvikling blir redusert.

NFF har et humanistisk menneskesyn. Dette innebærer en forståelse av at mennesket står fritt til å fatte egne valg og at mennesket må stå til ansvar for sine handlinger. Samtidig har vi med et slikt positivistisk menneskesyn en oppfatning om at alle kan endre seg.

NFF er opptatt av at forståelsen av årsaksforhold må stå i forhold til de kriminalitetsforebyggende tiltak som iverksettes på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. NFF vil arbeide for at det satses mer på forskning på hvorfor kriminalitet oppstår.

4

Bekjempelse av kriminalitet

Kriminaliteten koster samfunnet milliarder av kroner hvert år. Selv om kostnadene, tapene, skadene og belastningene for samfunn og individ er åpenbare for alle, er de ikke alltid like enkle, verken å identifisere, beregne eller verdifastsette. Det er heller ikke alltid like enkelt å gi gode svar på hva en slik kostnadsberegning kan brukes til.

Det vi med sikkerhet vet, er at både de materielle og immaterielle kostnadene er enorme og at det utgjør et samfunnsproblem på alle nivåer. NFF er av den oppfatning at samfunnet kunne spart store summer på å prioritere bedre i kampen mot kriminalitet. Vi peker spesielt på kriminalom sorgen som en forsømt del av strafferettspleien.

Målet er et samfunn som preges av trygghet og rettsikkerhet for alle. Kriminalitet kan beskrives som det å unnlate å handle eller det å begå handlinger som strider mot straffe- og eller særlovgivningen. Kriminalitet må bekjempes på flere areaer. Hjemmet, skolen, arbeidsplassene og samfunnet for øvrig må bevisstgjøres. Kriminalitetsbekjempelse er også kampen mot narkotika. Over 30 prosent av alle domfellelser gjelder narkotikarelaterte forbrytelser.

Den organiserte kriminaliteten er utspekulert og preget av vold. De kriminelle besitter store ressurser. Metodene som skal benyttes mot kriminalitet må være på høyde med utviklingen. Likevel må ikke viktige prinsipper om rettsvern og personvern overtredes, men det må tas mer hensyn til samfunnet og menneskene enn til de kriminelle.

I dag registreres det økt forekomst av organisert og internasjonal kriminalitet. Derfor blir internasjonal samarbeid en nødvendig faktor for å motvirke grenseoverskridende kriminalitet. Globalisering er forbundet med økt åpenhet og færre stengsler mellom landene. Dette gir organisert og internasjonal kriminalitet anledning til å utvikle nettverk over landegrensene. Forskjeller mellom land med hensyn til lovverk, reguleringer og straffereaksjoner kan føre til at det er gunstig for kriminelle å krysse grenser. I det internasjonale samarbeidet bør det derfor fokuseres på det politiske og juridiske samspillet nasjonene imellom. En svekket retts-

stat, trusselen mot demokratiet og folks generelle sikkerhet er noen av de negative konsekvensene som fremheves i denne sammenheng.

Det bør åpnes for nye og utradisjonelle etterforskningsmetoder som setter politiet bedre i stand til å etterforske og avsløre den organiserte kriminaliteten, både nasjonalt og internasjonalt.

Videre må forskning på terrorisme og internasjonal kriminalitet, samt organisert kriminalitet vektlegges. En forutsetning for å kunne jobbe effektivt i forhold til disse problemområdene er å komme frem til en internasjonal definisjon av de ulike begrepene. Med dette som utgangspunkt kan en iverksette felles systemer og tiltak over landegrensene.

5 Kriminalitetsforebyggende arbeid

Sosiale, økonomiske og kulturelle forskjeller skal ikke begrense enkeltindividets mulighet for likeverdig deltakelse og integrering i det norske samfunn. Viktige velferdsgoder er for eksempel effektive og gode offentlige skole- og fritidstilbud, helse- og sosialtilbud, kulturtilbud og tilrettelagte arbeidsmarkedstiltak. Det må settes inn betydelige ressurser på disse områdene.

Det forebyggende arbeidet må foregå på flere samfunnsområder og nivåer. Dette arbeidet må koordineres, og det må opprettes et gjensidig og forpliktende samarbeide.

Flertallet av barn og unge lever innenfor trygge rammer og har oppvekstvilkår som innebærer en normalutvikling. Disse ungdommene er ressurser som samfunnet helt åpenbart kunne tjene på å bruke mer bevisst for å få annen ungdom til å endre atferd. Det er viktig at samfunnet så tidlig som mulig fanger opp barn og ungdom som faller utenfor denne gruppen.

Det er nødvendig med et samarbeid og en rasjonell samordning mellom de ulike instansene i lokalmiljøet for at det nødvendige samarbeidet ikke skal bli unødige resurskrevende. SLT-modellen (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) er en organiseringsmodell for effektivt tverretattlig samordning, som er utprøvd og evaluert. Målet for den tverretattlige samordningen er å koordinere, målrette og øke effektivitet og kvalitet i den forebyggende innsatsen mot kriminalitet i lokalmiljøet gjennom en forpliktende og formalisert samordning mellom de ulike kommunale etater, politi og frivillige aktører.

De forebyggende tiltak bør settes inn så tidlig som mulig. Å tilrettelegge for et samfunn uten kriminalitet er et offentlig ansvar, men det skal også nevnes at familie, venner og nærmiljøet har et stort ansvar i det forebyggende arbeidet. Gode og trygge nærmiljøer og møteplasser står sentralt i arbeidet med å forebygge vold og kriminalitet. Nærmiljøet er gjerne den viktigste rammen for aktiviteter og samvær – og for tilhørighet til et større fellesskap utenfor familien. Tilgangen på og utformingen av møtesteder i nærmiljøet og i lokalsamfunnet har betydning for hvordan barn og ungdom kan møtes, og for deres mulighet til aktivitet og utfoldelse. Videre skal vi ikke glemme betydningen av arbeidet de frivillige organisasjonene nedlegger i det norske samfunn.

Den offentlige enhetsskolen er en av de viktigste kunnskapsformidlerne av verdier og normer, og ikke minst utgangspunktet for positiv sosialisering og integrering i samfunnets fellesskap. Videre er skolen en viktig arena for å skape forståelse for lov og rett, samt å utvikle ansvarsbevissthet hos barn og unge. Alle elever, uansett ressurser, forutsetninger og særlige

behov, må gis tilbud om tilpasset opplæring og oppfølging uten å bli ekskludert. Særlig gjelder dette barn og ungdom med lese- og skrivevansker og ADHD. Elever med sosiale og emosjonelle problemer må også gis nødvendig oppfølging. Det spesialpedagogiske tilbudet i skolen må styrkes. Videre bør en se verdien av et miljøterapeutisk virke i skolene for å forebygge kriminalitet.

Forbundet ser det også som viktig at skolefritidsordningen blir et gratis tilbud til alle. Det skal ikke være slik at foreldrenes økonomi får betydning for hvilke tilbud den enkelte kan få ta del i. Dette er sosialt diskriminerende og vil få betydning for barn og unges mulighet for sosialisering. Det må videre legges til rette for positive kulturelle og sportslige fritidstilbud, med mulighet for god voksenkontakt.

Barnevernet og Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) må tilføres de nødvendige ressurser, slik at de kan etterleve kravene som barnevernsloven stiller. Samtidig bør alle deler av omsorgs- og behandlingsapparatet for barn og unge tilrettelegges og organiseres slik at alle som trenger det gis en reell mulighet til å få den behandling og oppfølging de har krav på.

Psykisk helse er ofte en faktor som er av betydning for individets tilpasning og fungering i samfunnet. Det er derfor viktig å styrke denne delen av det offentlige helsetilbudet. Videre vil det være viktig med en godt utbygd rusomsorg.

Arbeid er ansett som en viktig verdi i det norske samfunn. Derfor er adgangen til arbeidsmarkedet en vesentlig faktor i et forebyggende perspektiv – på grunn av arbeidsmiljøets betydning for et menneskes egenverdi, sosialisering og opplevelse av å kunne bidra positivt til samfunnet. Det er viktig å ha tilgjengelig nødvendige og tilpassede arbeidsmarkedstiltak, slik

at alle som ønsker det, og som kan, får muligheten til å ta del i arbeidslivet.

Politiet og lensmannskontoret spiller en viktig rolle i det kriminalitetsforebyggende arbeidet med barn og unge. Disse har, med sin brede kontaktflate og kunnskap om nærmiljøet, vist at deres tiltak, metoder og systemer gir ønskede effekter. Denne delen av politivirksomheten bør prioriteres. Det er av stor betydning å etablere et gjensidig og forpliktende samarbeide mellom politietaten, kriminalomsorgen og barnevernet på lokalt plan, for å kunne etablere effektive tiltakskjeder for utsatte personer og grupper. NFF vil fremheve at personalet i kriminalomsorgen gjennom sin erfaring og kompetanse vil være en viktig bidragsyter i det utadrettede forebyggende arbeidet.

Vi ser her at det er mange etater inne i bildet i forebygging av kriminalitet. Derfor er det viktig at disse ses i et helhetsperspektiv når tiltak og metoder utvikles og iverksettes.

Et annet viktig element for å få til en helhetlig og målrettet kriminalitetsbekjempelse, blir å innta dette perspektivet når den generelle samfunnsplanlegging og organisering diskuteres og besluttes på alle nivåer i det norske samfunn.

6 **Kriminalomsorgen som kriminalpolitisk virkemiddel**

Kriminalomsorgen gjennomfører straff i fengsel og i friomsorg samt varetekt. Kriminalomsorgen er fundert på et verdisyn som skal sørge for at domfelte og varetektsinnsatte ikke utsettes for overgrep og vilkårlighet. Strafferettslige reaksjoner skal gjennomføres slik at samfunnet beskyttes. Det følger av kriminalomsorgens verdier, prinsipper og hovedmål

at kriminalomsorgen skal preges av kvalitet i alle ledd. Dette er helt nødvendig dersom visjonen om "Aktiv kriminalomsorg – tryggere samfunn" skal bli en realitet.

Det er langt frem til at kriminalomsorgen når det ønskede kvalitative nivået. Nærmere 15 000 personer bli hvert år dømt til straff eller plassert i varetekt i kriminalomsorgen. Disse menneskene skal gjennomføre sitt opphold på en måte som sikrer samfunnet og gir domfelte og innsatte best mulige forutsetninger for et liv uten kriminalitet. En slik målsetting krever arbeid av høy faglig standard. Det er derfor nødvendig å sikre at de tilsatte har den nødvendige kompetansen. Dette gjelder bl.a. i forhold til helsesektoren, skolevesenet og Den nye arbeids- og velferdsetaten (NAV)

Kriminalomsorgen er et lite prioritert område i samfunnet. NFF understreker at det er en sammenheng mellom det å lykkes med kriminalitetsbekjempelse og ressursene som stilles til rådighet for kriminalomsorgen. Bemanning, bygninger, metoder og kompetanse må være avstemt i forhold til oppgaven: Å behandle de straffedømte og varetektsinnsatte på individuelt nivå.

Straffegjennomføringen, varetektstiden og vilkår under friomsorgen skal sikre samfunnet og gi domfelte best mulige forutsetninger for en kriminalitetsfri tilværelse. Betyggende fullbyrding og tiltak mot tilbakefall bidrar til et trygt og godt samfunn. Det forutsetter en handlekraftig og målrettet kriminalomsorg. Det er til samfunnets beste at domfelte gis anledning til å skaffe seg kunnskaper og ferdigheter som øker sjansen for å klare et kriminalitetsfritt liv under og etter straffegjennomføring.

Domfelte som løslates uten en målrettet og systematisk soning, kan få dårligere forutsetninger for å mestre en kriminalitetsfri tilværelse

enn dem som gjennom individuelt tilrettelagte opplegg har bedret sine sosiale og praktiske ferdigheter.

Kriminalomsorgen må ha en balanse mellom kortsiktige og langsiktige tiltak. Innenfor rammen av straffegjennomføring skal målet om å unngå skadefølger av soningen og motvirke fremtidige lovbrudd tilstrebes med tilgjengelige virkemidler. Målet med ethvert tiltak må være å øke domfeltes sosiale kompetanse og å støtte og motivere til et lovlydig liv.

Straffegjennomføringen skal bygge på individuelle behov og forutsetninger og støtte domfeltes vilje til å bryte med kriminaliteten. Dette må gjenspeiles i alle tiltak og metoder som brukes for å oppnå de politiske mål.

Det finnes ikke eksakt kunnskap om hvilke tiltak og metoder som mest effektivt motvirker tilbakefall til ny kriminalitet. Det er nødvendig at det tilføres ressurser til den type tiltak som man gjennom teori, forskning, kunnskap og erfaring antar har størst effekt og som ikke forverrer domfeltes sosiale og personlige situasjon. Det er her viktig med fortløpende forskning, evaluering og systematisering av kunnskap og erfaringer for å finne en tryggere kunnskapsbasis for den fremtidige utbyggingen av kriminalitetsforebyggende programmer og tiltak i kriminalomsorgen. Forskning viser likevel at programmer som disponerer flere metoder innen kognitiv tilnærming har best effekt. Nye tiltak bør utprøves i kriminalomsorgen og evalueres før de settes inn som ordinære innsats-områder. Det er derfor en av kriminalomsorgens hovedutfordringer å finne frem til tiltak og metoder som kan bidra til å motvirke frem-tidig kriminalitet, og derved øke tryggheten i samfunnet. Det vi vet er at tilrettelegging av en meningsfylt hverdag med

tilgang til arbeid, utdanning, fritids- og kulturaktiviteter og fysisk fostring kan være viktige bidrag for å legge grunnlaget for en kriminalitetsfri tilværelse.

Dagens lov- og regelverk gir en bred adgang til å sette i verk tiltak av rehabiliterende karakter. Lovgivningen fastsetter hvilke rettigheter landets borgere har. Domfelte skal også sikres disse rettighetene. Dette gjelder blant annet i forhold til helse- og sosialsektoren, arbeidsmarkeds-etaten, trygdeetaten og skolevesenet.

En stor del av de straffedømte har store rusproblemer. Kriminalomsorgen har i dag et godt utviklet og helhetlig spekter av tiltak, men har også et stort utviklingspotensial. Spesielt gjelder dette domfelte og innsatte med rusproblemer. Det er særlig viktig at et rehabiliteringstiltak blir iverksatt tidlig og følges opp ute etter endt soning. For å kunne gjøre bruk av disse tiltakene vil det være en forutsetning at de bevilgende myndigheter tilfører de nødvendige økonomiske og bemanningsmessige ressurser.

Det er av største betydning at bygningsmassen blir tilpasset en moderne og fremtidsrettet kriminalomsorg, og at kapasitetsutnyttelsen balanseres mot kvalitetssikring av innhold og mål.

Det er en utfordring at tiltak som kan ha en positiv individuell effekt i enkelte tilfeller vil måtte vike av hensyn til samfunnsbeskyttelse, likebehandling og fare for unndragelse. Men her blir det viktig, innenfor rammen av lov- og regelverket, å stadig utvikle og vedlikeholde et bredt spekter av rehabiliteringstiltak.

Progresjonssoningen handler om fokus på systematisk kvalifisering og muligheter for gradvis «utslusing» mot åpnere og mer krevende soningsregimer med tett oppfølging. Måltrettet bruk av soningsalternativer og ulike typer

påvirkningsprogram blir en viktig del av progresjonssoningen og av forebyggingsarbeidet i kriminalomsorgen. Det er derfor en forutsetning at kriminalomsorgen til enhver tid kan stille til rådighet ulike soningsalternativer. Tiltakene skal, så langt det er mulig, kombineres og suppleres med aktiviteter som direkte eller indirekte er rettet mot den enkeltes kriminalitetsbilde. En bevisst bruk av kombinerte virkemidler er nødvendig for å oppnå helhet og sammenheng i fullbyrdingen. Individuelle behov, tiltak og metoder må bygge på et humanistisk menneskesyn og ha fokus på hele mennesket. Tiltakene må evalueres og videreutvikles for å sikre en best mulig kvalitet og at de til enhver tid står i forhold til en moderne kriminalomsorg.

Det må utvikles særlige og kvalitativt gode tiltak for barn og unge i kriminalomsorgen.

Det er nødvendig med et utstrakt samvirke på tvers av forvaltningsnivåer, sektorer og profesjonsgrenser – både internt og eksternt i kriminalomsorgen. Dette samarbeidet må koordineres slik at alle impliserte parter kjenner sitt ansvars- og arbeidsområde. Deres kompetanse og ressurser må utnyttes fullt ut.

7

Ettervern som kriminalpolitisk tiltak

Formålet med ettervern og oppfølgingsarbeid er at den enkelte skal klare seg selv og leve et kriminalitetsfritt liv. Et forpliktende og gjensidig samarbeid mellom ulike offentlige instanser er av avgjørende betydning for å få til et effektivt og målrettet ettervern i alle dets faser. Straffegjennomføringsloven bør også omfatte bestemmelser som sikrer at den løslatte har rett til ettervern og nødvendig oppfølging. Ettervernstiltakene må bygge på frivillighet fra den domfeltes side.

Vi forstår ettervern som en prosess i tre faser:

- Forberedelse
- Tiltak
- Oppfølging

Erfaring har vist at den første tiden etter løslatelse er den mest kritiske, og det er et særskilt behov for kontroll og oppfølging i denne perioden.

Mange domfelte har et sosialt nettverk som består av personer der kriminalitet og rus står sentralt. Det blir derfor av avgjørende betydning at det bygges nettverk rundt de domfelte som gjør det realistisk å arbeide målrettet for en livsførsel uten ny kriminalitet. Dette nettverket må bestå av aktører fra det offentlige og privatpersoner.

Arbeidet med å etablere et godt ettervern må starte så tidlig som mulig under straffegjennomføringen. Familie, lokalsamfunn, skole, frivillige organisasjoner osv. kan være aktuelle aktører i et godt nettverk. I ettervernarbeidet er det viktig å presisere at det her inngår både offentlig og privat nettverk. Det vil derfor være svært viktig at den nye arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) følger opp sitt ansvar og den kontakt som vanligvis har blitt etablert ved hjelp fra friomsorgen, mellom domfelte og sosialkontoret etter løslatelsen.

Undersøkelser har konkludert med at det beste ettervernet retter seg mot familie, lokalsamfunn og skole, og at det differensieres ut fra behov og rettes mot risikofaktorer for den enkelte. Videre fremheves det at varig atferdsforandring best oppnås ved forandring både av trekk ved individet og omgivelsene.

8

Bygg og vedlikehold

NFF vil jobbe for at kriminalomsorgen får en bygningsmasse tilpasset en moderne og

fremtidsrettet kriminalomsorg, samtidig som bygningene tilfredsstillende alle lovpålagte krav. Bygningsmassen må ivareta hensynet til faglig innhold, sikkerhet og arbeidsmiljø.

Multiconsults rapport fra 2005 slår fast at det er et beregnet etterslep på vedlikehold i kriminalomsorgen på to milliarder kroner. NFF krever at dette behovet blir tatt på alvor. Arbeidet med å utarbeide en plan for oppfølging av denne rapporten må videreføres, og de nødvendige midler må tilføres.

NFF ønsker en hensiktsmessig og fornuftig forvaltning av kriminalomsorgens omfattende og mangeartede bygningsmasse. NFF mener at staten bør eie fengslene og overgangsboligene.

Forbundet mener det må være kapasitetsbehov som legges til grunn ved planlegging og byggingen av nye fengsler, ikke behovet for arbeidsplasser i distriktene. Det må også tas hensyn til mulighet for rekruttering av ansatte, og geografisk avstand til politi og domstoler. Utbyggingen bør skje i de regionene der behovet for plasser er sannsynliggjort.

NFF mener at mangfoldet av enheter i kriminalomsorgen er viktig for å legge til rette for en individbasert straffegjennomføring. NFF vil opprettholde den desentraliserte fengsels- og friomsorgsstrukturen.

Det bør i alle regioner være enheter av alle kategorier. I alle regioner skal det være egne:

- Kvinnefengsler eller egne kvinneavdelinger.
- Ressursavdelinger for å ta seg av innsatte med spesielle behov.
- Overgangsboliger, samt ordinære åpne fengsler med en viss andel frigangsplasser.
- Et tilstrekkelig antall varetekstsplasser som gjør det mulig å overholde de restriksjonene som blir pålagt av domstolene.

Alle disse hensynene ivaretas best ved at det kommer forslag til nybygg og utvidelser fra lokalt og regionalt hold i kriminalomsorgen, basert på samarbeid mellom ledelse og tillitsvalgte. Det bør jobbes kontinuerlig med slikt planarbeid både regionalt og sentralt. NFF er en ressurs og viktig samarbeidspartner i dette arbeidet.

Forbundet ser at det vil det være behov for en betydelig utvidelse av antall soningsplasser i et 10–15 års perspektiv for å forhindre soningskø og overbelegg. Målet er ikke å ha flest mulig fengselsplasser, men å forhindre at domfelte må vente på å sone en avsagt dom. Dessuten er det behov for å erstatte den delen av kriminalomsorgens bygningsmasse som er gammel, forfallen og svært uhensiktsmessig. Imidlertid skal ingen fengsler legges ned før et nytt alternativ er etablert.

Ved nedlegging eller omorganisering av enheter i kriminalomsorgen må hensynet til de ansatte ivaretas fullt ut. I forbindelse med nyetableringer og utvidelser i eksisterende anlegg og ved nybygg må HMS-kravene ivaretas.

NFF vil arbeide for at friomsorgskontorene skal være hensiktsmessig utformet for å kunne møte utfordringene med programmer, samfunnsstraff og sikkerhet.

9

Sikkerhet

NFF står for et helhetlig syn og et bevisst fokus på statisk, dynamisk og organisatorisk sikkerhet i kriminalomsorgen. NFF mener de ulike former for sikkerhet må ses i sammenheng. For å kunne oppnå optimal operativ sikkerhet ved alle enheter, må det foretas kontinuerlige risikoanalyser og fortløpende evaluering av krisehåndteringsplaner. Dessuten må enhetene ha nødvendig sikkerhetskompetanse. Kriminal-

omsorgens sikkerhetsstrategi skal være utgangspunkt for kompetanseheving og utvikling av rutiner og instruksjer. Den vil også legge grunnlag for hva slags verne- og sikkerhetsutstyr som skal finnes ved den enkelte enhet. NFF vil arbeide for at bruken av ufaglærte er på et slikt nivå at det ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

Kriminalomsorgen er avhengig av sikkerhetssystemer og sikkerhetsutstyr som er i samsvar med den teknologiske utviklingen i samfunnet. Forbundet vil arbeide for at det blir gjennomført en risikovurdering ved alle enheter i kriminalomsorgen. NFF viser til den kartleggingen av behovet for oppgradering og fornying av verne- og sikkerhetsutstyr som hovedverneombudet foretar. NFF vil arbeide for at alle ansatte i kriminalomsorgen får nødvendig personlig verneutstyr der det er behov for det, og at enhetene har det utstyret de trenger ut fra en risikovurdering. NFF vil videre jobbe for at de ansatte får en systematisk opplæring og kompetanse på området sikkerhet. Kompetansen må kontinuerlig oppdateres.

NFF vil fortsette å jobbe for at alenevaktordninger i fengslene avskaffes, og at ingen ansatte i kriminalomsorgen er alene med domfelte eller innsatte.

En sikkerhetsmessig klassifisering og differensiering må få betydning for bemanningsnormen ved enhetene og avdelingene. Det må utarbeides forpliktende bemanningsplaner for alle enheter. Friomsorgskontorene må ha en bemanningsplan som står i forhold til arbeidsoppgavene de har. NFF vil arbeide for at klassifiseringen blir utformet etter forutsigbare og omforente kriterier.

NFF krever at ingen fengsler skal ha et belegg som er høyere enn 90 prosent og går imot dublering og overfylte avdelinger.

Det må være klare regler for utrusting av enhetene med moderne brann-, sikkerhets- og overvåkningssystemer. Det må foreligge periodiserte moderniseringsplaner for disse systemene. Arbeidet med å lage retningslinjer for bruk av overvåkningssystemene må prioriteres, slik at hensynet til personvernloven følges. Kriminalomsorgen skal til enhver tid ha en bilpark som er i samsvar med lovens krav og som tilfredsstillende de ansattes behov for sikkerhet. Dersom kriminalomsorgen ikke har de nødvendige sikkerhetsforanstaltninger som skal til for å kunne gjennomføre transporter, vil det være naturlig å samarbeide med politiet.

Behov for høyrisikoplasser må vurderes fortløpende, slik at kriminalomsorgen til enhver tid har det nødvendige antall plasser. Innsatte på høyrisikoavdelinger skal ha et fullverdig soningstilbud med hensyn til skole-, arbeids- og aktivitetstilbud. NFF mener at dagens situasjon ikke er tilfredsstillende, og at antall ansatte må økes. Det må utarbeides retningslinjer for hvordan de ansatte som jobber i høyrisikoavdelinger skal ivaretas. Kriminalomsorgen må gis langt flere midler til disse tiltakene enn i dag. NFF legger vekt på at det vil være nødvendig med et samarbeid med politiet for å utveksle informasjon om denne gruppen innsatte og domfelte. Dette må foregå på en betryggende måte.

10

Sluttord

For å få til en effektiv kriminalpolitikk med målsetting om et tryggere samfunn, må alle fra de politiske myndigheter til den enkelte borger ta ansvar.

For å nå våre mål er det nødvendig med: samarbeid, samarbeid og samarbeid. Samarbeidet mellom ulike etater og for-

valtningsnivåer må være gjensidig og forpliktende.

Vi må se på kriminalitetsbekjempelse i et helhetlig perspektiv, og vi må se sammenhengen mellom effekten av forebyggende arbeid og kriminalitetsbekjempelse.

Videre er det nødvendig med økt fokus på forskning og innhenting av ny kunnskap og kompetanse på alle områder når det gjelder bekjempelse, forebygging og ettervern. Vi må være nyskapende og ha ønske om og mot til å utvikle nye og effektive tiltak. For NFF er det en forutsetning at disse metodene og tiltakene bygger på et humanistisk menneskesyn og ikke går ut over den enkeltes rettsvern og personvern, samtidig som vi bygger på demokratiske verdier.

Personalet er den viktigste ressursen og må tilføres den nødvendige kompetanse og kunnskap samt gis arbeidsbetingelser som gjør dem i stand til å arbeide systematisk og målrettet. NFF vil at de politiske myndigheter legger forholdene til rette for personalets arbeid. Dette vil innebære en ikke ubetydelig økning i bevilgningene til alle etater som arbeider med domfelte og innsatte.

